

JAVNA MOLBA

Tomo Vereš

Prije godinu dana osvrnuo sam se ukratko u »Crkvi u svijetu« na srpsko-hrvatski prijevod sabranih djela Marxa i Engelsa što ih izdaje beogradska Prosveta u suradnji s Institutom za međunarodni radnički pokret počevši od 1968. godine (usp. *Sitne primjedbe na monumentalna izdanja Marxa, Engelsa i Lenjina*, br. 4/1978, str. 364—369). Budući da je za proteklih deset godina izdano dvadeset i pet svezaka od predviđenih četrdeset i šest, izrazio sam želju da izdavač svojski prione poslu kako bi postavljeni cilj bio postignut do stote obljetnice smrti Karla Marxa 1983. godine. Čini se da će se taj cilj doista postići, jer su u posljednjih osam mjeseci objavljena četiri nova sveska, tj. 18, 29, 32. i 34, pa veliki niz sada (svibanj 1979.) sadrži usve dvadeset i devet svezaka. Stoga koristimo ovu priliku da redaktorima, urednicima, prevodiocima, ostalim suradnicima i izdavaču čestitamo na uložnim naporima i postignutim uspjesima.

Ovdje bismo se htjeli osvrnuti na svezak 34. kojim je započelo objavljivanje prepiske Marxa i Engelsa. Premda se ne može uputiti ozbiljnija zamjerka na ono što je u tom svesku objavljeno, ipak moramo kazati da ne možemo biti zadovoljni s kriterijem koji se u njemu počinje primjenjivati pri izboru pisama. Naime, u predgovoru se ističe da se »objavljuju sva pisma koja su oni pisali, ne samo jedan drugome već i svaki od njih — raznim trećim licima. (...) Tako se, u stvari, dobija jedinstveni uvid u pisma svakog od njih dvojice, koja su pisana u dugom razdoblju između 1837. i 1895. godine« (usp. str. XI, potcrtano u knjizi). Time se, kao što vidimo, unaprijed isključuje objavljivanje mnogih važnih pisama koja su spomenute treće osobe pisale Marxu i Engelsu. A ta su pisma gotovo isto toliko značajna za cjelovito razumijevanje njihova života i djela, koliko su značajna njihova pisma dotičnima. Zadrži li se, dakle, do kraja postavljeni kriterij, dobit ćemo krnje izdanje sabranih djela. Umjesto grandioznog izdanja što ga je redakcijski odbor najavljivao u svesku 1, kojim je htio nadmašiti sva dosadašnja međunarodno priznata izdanja, kao MEGA (Marx—Engels—Gesamtausgabe) i MEW (Marx—Engels—Werke), zaostat ćemo, na žalost, iza njih zbog raznih propusta u načelima i u izvedbi.

To osobito pada u oči kad se utvrde nedostaci sveska 34. u odnosu na spomenuta izdanja. MEGA i MEW donose, na primjer, očeva i majčina pisma sinu Karlu, studentu u Bonnu i Berlinu, dok se u našem izdanju ne spominje, ako me oko ne vara, ni njihovo postojanje. Radi se o slijedećim pismima oca sinu: 1) 8. studenog 1835, 2) 18. studenog 1835, 3) početak 1836, 4) 19. ožujka 1836, 5) svibanj—lipanj 1836, 6) 2. ožujka 1837, 7) 12—14. kolovoza 1837, 8) 16. rujna 1837, 9) 9. prosinca 1837, 10) 10. veljače 1838. (nalaze se u MEGA I, 1/2, str. 184—230; od ovih deset pisama šest donosi MEW, *Ergänzungsband, Erster Teil*, str. 616—640).

Dodaci majke nalaze se u nekim očevim pismima, a sačuvala su se još njezina tri zasebna pisma: 1) 15/16. veljače 1838, 2) 22. listopada 1838, 3) 29. svibnja 1840 (usp. MEGA I, 1/2, str. 230—244).

Tu su zatim neka važna pisma životne suputnice Jenny, na primjer od 10. kolovoza 1841, ožujka 1843. itd. (usp. MEW, Erg., E. Teil, str. 641—655).

Spomenimo na kraju osam pisama Karlova najvećeg prijatelja i istodobno učitelja iz studentskog razdoblja Bruna Bauera, to jest: 1) 11. prosinca 1839, 2) 1. ožujka 1840, 3) 30. ožujka 1840, 4) 25. srpnja 1840, 5) 28. ožujka 1841, 6) 31. ožujka 1841, 7) 12. travnja 1841, 8) 26. siječnja, 1842. (usp. MEGA I, 1/2, str. 233—266). Od tih pisama prevedena su u nas samo dva (usp. DELA, sv. 1, str. 446—450), što ipak svjedoči da je i naš izdavač osjetio, bar u početku, potrebu njihova objavljivanja. No, umjesto da je nastavio taj posao, on je na primjer, dvaput donio Karlovo dugačko pismo svome ocu od 10. studenog 1837. (usp. DELA, sv. 1, str. 9—17. i sv. 34, str. 7—14). I promijenio je, čini se, kriterij izbora. Šteta.

Stoga se opravdano može postaviti pitanje: zar će ovo izdanje sabranih djela Marxa i Engelsa zaista biti lišeno gore navedenog dragocjenog povijesnog materijala?

Usrdno molimo redakcijski odbor, urednike i ostale odgovorne osobe da se pobrinu kako bi u jednom dopunskom svesku bio objavljen i taj materijal, kao i neki drugi tekstovi, mladenačka djelca i govori, koji su zbog raznih razloga bili ispušteni. Ne bi, naime, bilo zgodno da ih objavi netko drugi mimo njihova velikog pothvata.

IZJAVA

Kroz proteklih deset godina, od 1970. u »Kolu«, br. 7. do 1979. u »Crkvi u svijetu«, br. 1. razni kritičari i recenzenti uvijek iznova ulaze u prijevor s mojim člancima. Ta razmjena mišljenja je svakako dobar znak. Ali paradoksalno je i neugodno ovo: uđem li u razgovor s nekim kritikama, prigovara se »polemičnost«, ne uđem li u prijevor s nekima od njih, zamjera se »ignoriranje«. — Želim uvjeriti svoga najstarijeg prijatelja iz Splita J. B. Marušića da razlog moga odustajanja od raspre s njim nije ni ignoriranje, ni doktrinarna indiferentnost, nego uvjerenje da ona nije potrebna.

Tom o Vereš